

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Сл. весник на РМ” бр. 58/00 и 44/02) и член 24 и 26 од Законот за основно образование („Сл. весник на РМ” бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 63/04, 82/04, 55/05, 81/05, 113/05, 35/06, 70/06 и 51/07), министерот за образование и наука донесе наставна програма по предметот *македонски јазик* за VI одделение на основното осумгодишно образование, односно за VII одделение за деветгодишното основно образование.

**НАСТАВНА
ПРОГРАМА**

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

Скопје, ФЕВРУАРИ 2008

ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

1. ВОВЕД

Наставата по предметот *македонски јазик* им овозможува на учениците од VII до IX одделение продлабочување, проширување и синтетизирање на здобиените знаења и способности за примена на македонскиот јазик во сите видови комуникација, како и интерес за историскиот развој на македонскиот јазик. Преку наставата по македонски јазик се усовршуваат вештините на учениците за слушање, читање, доживување и толкување на литературните текстови, за истражување, творење, писмено и усно изразување на стандарден македонски јазик.

Предметот македонски јазик создава основа за примена на здобиените знаења за стандарднојазичната норма при изучувањето на другите наставни предмети и игра многу значајна улога во остварувањето на воспитниот процес, преку литературните и другите текстови, во смисла на естетската, етичката, социјалната, националната и другите компоненти што го сочинуваат воспитно-образовниот курикулум.

Според наставниот план за предметот македонски јазик се планирани по 4 часа неделно, односно 144 наставни часа годишно.

Наставниот предмет македонски јазик во наставниот план има статус на задолжителен наставен предмет.

ЗАБЕЛЕШКА:

Согласно динамиката за воведување на деветгодишното основно воспитание и образование наставната програма за учениците во VI одделение на осумгодишното основно училиште од учебната 2008/09 година е еквивалентна на наставната програма за VII одделение на деветгодишното основно училиште.

2. ЦЕЛИ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД VII ДО IX ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да развива интерес и знаење за историскиот развој на македонскиот јазик;
- да усвојува поими, содржини и правила од фонетиката, морфологијата, синтаксата и коректно да ги применува при усното и писменото изразување;
- да прави разлика меѓу лексичкото и граматичкото значење на зборовите;
- да ги препознава неологизмите и да го толкува нивното значење;
- правилно да ги употребува правописните норми;
- да умее да интерпретира текстови од народната и од уметничката литература;
- да ги препознава спецификите и да прави разлика при наставната интерпретација меѓу лирско, епско и драмско дело;
- да се поттикнува за интегрално (целосно) читање книги од различни родови и видови;
- да се оспособи за критички и креативен пристап кон литературни, научни и др. видови текстови;
- да се оспособи за разни форми на писмено изразување, со посебен акцент на креативното пишување;
- да се оспособи за интерпретирање и вреднување на литературни, сценски, филмски, телевизиски и друг вид медиумска продукција;
- да умее да прави корелација со содржини од другите наставни подрачја, особено со: ликовното, музичкото, филмското, театарското и други уметнички подрачја;
- да се оспособи за примена на информациите до кои се доаѓа преку ИКТ.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО VII ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да се оспособи да прави разлика меѓу основните карактеристики на македонскиот јазик во неговиот историски развој, црковнословенските варијанти и појавата на македонските дијалекти;
- да се оспособи да ги разликува видовите согласки (според начинот на образување) и слоговното **р** во писменото и усното изразување;
- да го применува правилото за зборовно акцентирање во македонскиот стандарден јазик во сложените зборови и броевите и правилата за отстапување од третосложното акцентирање;
- да ги разликува зборовите од именската група зборови (именки, придавки, заменки, и броеви), нивните заеднички и одделни граматички категории;
- да ги разликува граматичките категории (вид, лице, време и број) кај глаголите;
- да ги разликува основните (главните реченични членови) и второстепените членови на реченицата;
- да ги разликува зборовите со различно лексичко значење во усната и во писмената комуникација;
- да се оспособи за правење разлика и композициска анализа на меѓу авторска и народна поезија (стих, строфа, рима и видови рима);
- да ги класифицира лирските песни според мотивите;
- да прави разлика меѓу мит, легенда и предание;
- да разликува фабула од содржина и формите на раскажување (1 лице и 3 лице сезнаечки раскажувач);
- да ги препознава карактеристиките на трагедијата и комедијата, современата драма и радиодрамата.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: <i>ЈАЗИК (50 часа)</i>			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со појавата на варијантите на старословенскиот јазик; - да ги споредува македонските народни говори. 	<p>Појава на варијанти на старословенскиот јазик Македонски народни говори</p>	<p>Варијанти на старословенскиот јазик Народни говори</p>	<p>Споредба на различни текстови, со особен нагласок на македонската варијанта (фотокопии од пишани споменици). Текстови на неколку македонски народни говори (за споредба).</p>
	Фонетика		
<ul style="list-style-type: none"> - Да ја знае поделбата на согласките според начинот на образување; - да го разликува слоготворното и неслоготворното р; - да развие чувство за изговорот и пишувањето на согласките на крајот на зборот. 	<p>Поделба на согласките според начинот на образување Самогласното р Согласките на крајот на зборот</p>	<p>Согласки Самогласно р</p>	<p>Вежби со понудени зборови каде што може да се видат разликите меѓу согласките според начинот на образување. Примери со самогласно р во различни позиции и со неслоготворно р. Говорни вежби со примери од зборови со согласки на крајот на зборот.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Да знае правилно да ги акцентира сложените зборови; - да знае да го определи акцентот кај броевите; - да добие претстава за отстапувањата од третосложното акцентирање. 	<p>Правила за акцентирање на сложените зборови и на броевите Отстапување од третосложното акцентирање</p>	<p>Акцент: Акцентирани сложени зборови Акцентирани броеви Отстапувања од правилата за акцентирање</p>	<p>Вежби со примери за правилно акцентирани сложени зборови и со примери со правилно акцентирани броеви. Вежби со примери каде што има отстапување од третосложното акцентирање.</p>

	Морфологија		
<ul style="list-style-type: none"> - Да ја препознава именската група зборови (именки, придавки, заменки и броеви); - да ги разликува заедничките граматички категории што ги има именската група зборови. 	<p>Именска група зборови: именки, придавки, заменки и броеви</p> <p>ГраMATички категории заеднички за именската група зборови</p>	<p>Именска група зборови</p> <p>ГраMATички категории на именската група зборови</p>	<p>Вежби за распознавање на именската група зборови (именки, придавки, заменки и броеви).</p> <p>Вежби за препознавање на заедничките граматички категории кај именската група зборови од кои може да се види согласувањето во граматичките категории кај оваа група зборови.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува граматичките категории кај именките; - да го разликува родот кај именките (природен и граматички); - да ги препознава еднинските и множинските форми и видовите множина кај именките. 	<p>Именки:</p> <p>ГраMATички категории кај именките (род и број)</p>	<p>Именки:</p> <p>ГраMATички категории кај именките (род и број)</p> <p>Природен род</p> <p>ГраMATички род</p> <p>Еднина</p> <p>Видови множина</p>	<p>Вежби за препознавање на граматичките категории кај именките. Разликување на именките што имаат природен род и споредба со нивниот граматички род. Препознавање на машкиот, женскиот и средниот род кај именките. Вежби со трансформирање на еднински во множински форми на именките.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Да ги разликува граматичките категории кај глаголите; - да го разликува свршениот и несвршениот вид кај глаголите; - да ги трансформира несвршените глаголи во свршени и обратно; - да ја применува граматичката категорија време кај глаголите (минато, сегашност, иднина). 	<p>Глаголи:</p> <p>ГраMATички категории кај глаголите (вид, лице, број и време)</p>	<p>ГраMATички категории кај глаголите</p>	<p>Вежби за препознавање на граматичките категории кај глаголите. Примери за препознавање на глаголи од свршен и несвршен вид. Избор од исти глаголи поставени на временската оска (минато, сегашност, иднина) за да се толкува поимот време и граматичката категорија време.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Да ги препознава граматичките категории кај придавките; - да ги разликува придавките (описни, односни, бројни и заменски); - да ги употребува придавките во соодветна форма во составот на именска група; - да го разликува и да го применува степенувањето кај придавките (компаратив, суперлатив) во споредба со основната форма. 	<p>Придавки: описни, односни, бројни и заменски (повторување)</p> <p>Грамматички категории кај придавките</p> <p>Степенување кај придавките</p>	<p>Грамматички категории кај придавките:</p> <p>компаратив и суперлатив</p>	<p>Вежби со примери за препознавање на видовите придавки. Вежби каде што е дадена основната форма на придавката и градење на компаратив и суперлатив.</p>
<ul style="list-style-type: none"> - Да ги препознава граматичките категории кај броевите како видови зборови; - да ги разликува бројните форми за лица; - да има претстава за избројаност и за приближна бројност. 	<p>Броеви:</p> <p>Грамматички категории кај броевите</p> <p>Бројни форми за лица</p> <p>Приближна бројност</p>	<p>Броеви:</p> <p>Грамматички категории кај броевите</p> <p>Бројни форми</p> <p>Приближна бројност</p>	<p>Вежби за препознавање на граматичките категории кај броевите. Примери со бројни форми за лица. Вежби каде паралелно се дадени примери од определена избројаност да се трансформираат во приближна бројност.</p>
Синтакса			
<ul style="list-style-type: none"> - Да умее да ги разликува главните реченични членови; - да го разликува глаголот во личноглаголска форма како оформувач и главен составен дел на реченицата, во функција на прирок; - да ги разликува личните и неличните глаголски форми. 	<p>Реченица:</p> <p>Главни реченични членови (повторување)</p> <p>Глагол во лична глаголска форма во функција на прирок</p>	<p>Глагол во лична глаголска форма</p>	<p>Вежби за разликување на главните реченични членови. Препознавање на глаголот во лична глаголска форма како носител на реченицата. Разликување на неличните глаголски форми (глаголска придавка, глаголска именка и глаголски прилог) што не се јавуваат во функција на прирок.</p>

- Да го препознава и да го именува предметот во реченицата.	Реченични членови: Предмет	Предмет	Вежби со примери од текстови од различни функционални стилови за препознавање на предметот. Самостојно составување реченици каде што ќе се употреби предмет.
- Да го препознава и употребува атрибутот во реченицата.	Второстепен реченичен член: Атрибут	Атрибут	Вежби со употреба на атрибутот.
Речник и стил			
- Да прави разлика во лексичкото значење на зборовите и нивното граматичко значење; - да ги препознава хомонимите.	Лексичко значење на зборовите: синоними, антоними, пароними (како повторување) и хомоними	Хомоними	Вежби каде што ќе се толкуваат зборовите од граматички и од лексички аспект. Вежби со примери каде што се употребени хомоними.
- Да има општа претстава за ново создадените зборови (неологизмите); - да го знае значењето на неологизмот.	Новосоздадени зборови (неологизми) Толкување и употреба на неологизмите	Неологизми (новосоздадени зборови)	Примери со текстови каде што се употребени неологизми. Толкување на неологизмите од избрани текстови.
Правопис			
- Да разликува правописни и интерпункциски знаци; - да знае правилно да ги употреби интерпункциските знаци.	Употреба на интерпункциските знаци: црта, црточка, загради, свездичка, апостроф	Интерпункција (поим) Интерпункциски знаци	Вежби за правилна употреба на интерпункциските знаци (црта, црточка, загради, свездичка, апостроф) во писмено изразување.

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ЛИТЕРАТУРА И ЛЕКТИРА (50 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката:	1. Поезија		
- да ги објасни белезите на авторската поезија во споредба со народната поезија.	Белези на авторската и на народната поезија	Авторска поезија, народна поезија	Песни од народната и уметничката (авторска) поезија. Споредување на истите. Вежби за објаснување на разликите меѓу народната и авторската поезија.
- Да ги класифицира лирските песни според мотивите (родољубиви, пејзажни, љубовни, хумористични).	Класификација на лирските песни според мотивите	Мотив	Творби со различни мотиви. Класификација на истите според мотивите. Вежби за објаснување на визуелните и аудитивните елементи во песните. Аудиосредства. Вежби за творење песни.
- Да прави композициска анализа на песна (стих, строфа, видови рими според акцентот).	Организација на стиховите во строфи: (двосложни, трисложни, четворосложни (катрени) Рима и видови рима според акцентот	Композиција на песна	Вежби за анализа на поетски творби со различна организација на стиховите. Вежби за определување на видот на римата (според акцентот). Вежби за творење поетски творби со различна организација на стиховите, римите.
- Да ги посочува и да ги толкува стилските фигури во текстови; - да дава сопствени примери (при творењето свои творби).	Стилски фигури: оноματοпеја, компарација и метафора (скратена компарација)	Стилски фигури: оноματοпеја, компарација и метафора	Текстови од народната и авторската литература. Вежби за рецитирање. Вежби за согледување на целта од употребените стилските фигури. Аудиосредства. Творење лични творби со примена на стилските фигури.

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
	Проза		
- Да разликува фабула од содржина; - да определува тема и идеја на творби.	Елементи на прозен текст: фабула, тема и идеја	Фабула Тема Идеја	Творби од анонимната и авторската литература. Вежби за разликување на фабулата и содржината. Вежби за интерпретирање на фабула. Вежби за определување на темата и идејата на творбите.
- Да ги објаснува разликите меѓу раскажувач во прво и во трето лице и сезнаечки раскажувач.	Формите на раскажување: раскажувач (наратор) во прво лице (ЈАС-форма, во трето лице (ТОЈ-форма и сезнаечки раскажувач)	Сезнаечки раскажувач (наратор)	Вежби за препознавање и објаснување на формата на раскажување. Творби со различни форми на раскажување (во прво и во трето лице и сезнаечки наратор). Текст метод, монолошки, дијалошки метод.
- Да ги согледува елементите на митот, легендите и на преданијата.	Народна проза: мит, легенди и преданија	Мит, легенди и преданија	Вежби со соодветни текстови за воочување на елементарните разлики меѓу митот, легендите и преданијата Метод на компарација. Метод на корелација во групна форма на работа: собирање творби од македонскиот фолклор и правење виден весник; ликовно илустрирање на весникот со митолошки ликови.

Драма			
<ul style="list-style-type: none"> - Да ги препознава спецификите на основните драмски видови, со посебен акцент на трагедијата и комедијата; - да ги воочува спецификите на радио-драмата за деца. 	<p>Основни драмски видови: трагедија, комедија, современа драма (како поими)</p> <p>Радиодрама за деца</p>	<p>Трагедија, комедија и современа драма. Радиодрама.</p>	<p>Извадоци од соодветни драмски текстови; вежби за препознавање и определување на етапите на драмското дејство; метод на читање по улоги; метод на креативно пишување за претворање на прозен во драмски текст; аудитивен метод за слушање на радио-драма и правење разлика во говорот на актерите.</p>

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
3. Лектира			
<ul style="list-style-type: none"> - Да знае да прераскажува фабула на прочитана творба; - да открива и објаснува мотив, тема, идеја од прочитана творба; - да го определува нараторот, литературниот род и вид на творбите; - да умее со аргументи да дискутира за содржината, за некој проблем во творбата, за ликовите (надворешни и внатрешни карактеристики). 	<p>Наслови од македонската и од светската литература</p>	<p>- Лектири</p>	<p>Вежби за насочено читање на лектирната творба, по однапред направен план на наставникот. Вежби за прераскажување фабула. Вежби за објаснување мотив, тема, идеја во творбата. Дискутирање на содржината на творбата, за некој проблем, за ликовите (портретирање). Метод на коментар. Работа во групи. Проблемска настава.</p>

ПРОГРАМСКО ПОДРАЧЈЕ: ИЗРАЗУВАЊЕ И ТВОРЕЊЕ (34 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката:	Писмено и усмено		
- да ја согледа моќта на зборовите за културна комуникација (молам, повелете, извинете, благодарам и сл.).	Разговорот како вид комуникација	Разговор	Вежби за водење импровизирани разговори во различни животни ситуации (во автобус, во продавница, во училиште, во кино, во театар, на роденден и сл.). Разговор за договорена тема (за прочитана книга, за спорт, за филм и ТВ емисија, за настан).
- Да раскажува точно и стилски збогатено доживевани или измислени настани; - да презентира хронолошко и ретроспективно раскажување; - да умее да продолжи текст по даден почеток или да „измисли” поинаков крај; - да опишува детално; - да прераскажува творба, претстава (театарска или филмска), ТВ емисија; - да трансформира директен исказ во индиректен и обратно.	Хронолошко и ретроспективно раскажување Детално опишување	Раскажување Прераскажување Опишување	Вежби за збогатување на изразувањето при раскажувањето и прераскажувањето. Вежби за хронолошко и ретроспективно раскажување. Вежби за продолжување на текст со даден почеток или крај. Вежби за детално опишување (на лик, личност, предмет, пејзаж, природна појава и сл.). Вежби за прераскажување на прочитана творба театарска или кинопретстава, ТВ емисија. Вежби за трансформирање на директните искази во индиректни и обратно.
- Да ја знае основната цел на соопштението и веста; - да умее да презентира соопштение и вест.	Известување: соопштение и вест (споредба)	Соопштение и вест	Писмени вежби за составување соопштение и вест. Презентирање соопштенија и вести.
- Да знае убаво да се изразува; - правилно да ги употребува правописните норми.	Три писмени работи (една во прво полугодие и две во второ полугодие)	Писмени работи	Подготовка за писмена работа на зададена тема низ разговор, коментар и синтетизирање на претходно здобиените знаења на учениците.

МЕДИУМСКА КУЛТУРА (10 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p>Ученикот/ученичката:</p> <ul style="list-style-type: none"> * да прави разлика меѓу видовите филмови според намената и содржината; * да знае концизно да прераскажува содржина на гледан филм од кој било вид; * да умее да го согледа позитивното и негативното во постапките на ликовите во филмот. 	<p>Видови филмови според намената и според содржината</p>	<p>Видови филмови</p>	<p>Прирачници за филм. Заедничко следење на филм (според можностите). Разговори за разликите меѓу видовите филмови. Прераскажување на содржината на проследени филмови. Дискусии за позитивните и негативните постапки на ликовите.</p>
<ul style="list-style-type: none"> * да ги осознае техниките и развојните периоди на цртаниот филм и куклената театарска претстава; * да ги воочува и позитивните и негативните карактеристики во однесувањето на ликовите (од цртани филмови и куклени претстави). 	<p>Цртан филм-оживување на цртежи и на кукли</p>	<p>Анимиран филм Куклена претстава</p>	<p>Прирачници за филм и стрип-списанија. Вежби за правење стрип и споредба со цртан филм (статичен цртеж и цртежи во движење). Разговор за ликовите и нивните карактерни особини (позитивни и негативни).</p>
<ul style="list-style-type: none"> * да ги воочува образовната и воспитната улога на овие филмови во културата на живеењето; * да ја осознае улогата на овие филмови во збогатувањето на знаењата и на сознанијата на светот воопшто. 	<p>Документарен филм</p>	<p>Документарен филм</p>	<p>Прирачници и списанија за филм. Заедничко следење на документарен филм. Разговор за содржината на овој вид филмови. Дискусии за улогата на овие филмови во процесот на воспитанието и образованието, како и во збогатувањето на знаењата.</p>
<ul style="list-style-type: none"> * да се поттикне интересот за следење на овој вид емисии како збогатување на сопствените знаења; * да умее да дискутира за содржината, намената и вредностите на гледаните емисии. 	<p>Забавни и образовни радио и ТВ емисии</p>	<p>Радио и ТВ емисии</p>	<p>Списанија со радио и ТВ програма. Следење на радио и ТВ емисии од различен вид. Разговор за согледувањата од овие емисии. Вежби за содржински осврт на емисиите и впечатоците од нив (позитивни и негативни).</p>
<ul style="list-style-type: none"> * Да се поттикне интересот за следење на овој вид емисии како збогатување на сопствените знаења; * да умее да дискутира за содржината, намената и вредностите на гледаните емисии. 	<p>Делови на печатено дело: пасус, предговор, поговор, глава, том</p>	<p>Делови на книгата</p>	<p>Печатени дела кои ќе ги содржат овие делови (од различен вид дела). Разговор и заклучоци за содржинскиот дел на овие делови. Вежби за препознавање на деловите.</p>

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставната програма по предметот **македонски јазик** е конципирана според барањата на современите методи за стекнување знаења и способности на учениците, па така неопходно е, пред сè, да се примени принципот на корелација и интеграција во самата Наставна програма меѓу сите програмски подрачја, а особено меѓу програмските подрачја **Јазик** и **Литература**, што значи врз примери од литературни текстови да се применуваат и да се проверуваат здобиените знаења од Јазик. Исто така, во интегрираното планирање на предметното подрачје **Јазик** треба да се вклучат и содржини од странските јазици што го изучуваат учениците, при усвојувањето поими од граматиките на двата јазика; со предметот *историја* (кога учениците се запознаваат со историскиот развој на јазикот); со предметот *географија* (кога се запознаваат учениците со македонските дијалекти); со *ликовното образование* (со ликовно претставување на ликови и настани од интерпретираните литературни текстови); со *музичкото образование* (преку содржините што се поврзани со римата и фигурите на јазикот).

Во севкупното планирање на содржините на наставниот предмет македонски јазик треба да се вклучат и планирања кои се поврзани со вреднување на постигнатите резултати на учениците за време на реализацијата на наставната програма и на крајот од определените образовни периоди. Тоа подразбира дека вреднувањето треба да е дел од дневните, тематските и од глобалните планирања на наставниот процес.

Планирањето на наставата по македонски јазик треба да биде во координација со Наставниот план и програмата за овој предмет и да ги опфаќа програмските содржини на сите воспитно-образовни подрачја (Јазик, Литература и лектира, Изразување и творење и Медиумска култура). При одредувањето на бројот на часовите за предметното подрачје треба да се имаат предвид и специфичностите на условите за изведување на оваа настава во училиштето каде што работи наставникот. Во планирањето на Наставната програма треба да се води сметка за различното тежинско ниво на програмските содржини во рамките на програмата што се извлекува од поставеноста на целите, што треба да е основа на планирањето во наставниот процес. При планирањето на наставните содржини, наставникот, исто така, треба да води сметка за потребното време (бројот на часовите) што е неопходно да се реализираат истите, а со цел да се постигнат поставените цели, притоа внимавајќи на целокупниот фонд на часовите предвидени за наставниот предмет.

Препораки за користење на годишниот фонд на часови – 144 часа годишно, 4 часа неделно.

По наставни подрачја се предлага: Јазик - 50 часа; Изразување и творење - 34 часа; Медиумска култура - 10 часа.

Наставни средства:

- учебник избран на ниво на училиштето за соодветниот предмет, одобрен од министерот;
- енциклопедии, речници, правопис, граматика и сл.;
- списанија – традиционално потврдени и одобрени списанија за деца и млади;
- аудитивни, визуелни и аудио-визуелни средства во зависност од предметот – ЦД, литературни текстови, звучни записи;
- Интернет, образовни софтвери;
- други извори на знаења здобиени од непосредната околина: споменици на културата, музеи, домови на културата, библиотеки, кина, театри, национални паркови итн.

6. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

ДИЈАГНОСТИЧКО ПРОВЕРУВАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ

На почетокот од учебната година наставникот врши дијагностичко проверување и оценување, со цел да го провери и да го осознае нивото на постигнатите знаења и способности на учениците од претходното одделение. Дијагностичкото проверување наставникот може да го реализира со примена на повеќе инструменти, како што се: дијагностички тестови, со анкетни листови, со усни прашања подготвени од наставникот, со пишување куси состави.

Добиените резултати се слика на ученичките предзнаења во најширока смисла на зборот и претставуваат основа на планирањата за реализацијата на Наставната програма и процесот на оценување во текот на наставната година.

ФОРМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ

Во текот на наставата по македонски јазик во VII одделение се препорачува формативно следење кое ќе овозможи формирање објективни оценувања како повратна информација за постигањата на учениците во определен временски период. Формативното следење на постигањата на учениците наставникот може да ги реализира со користење повеќе методи за оценување:

- разговори наставник – ученик;
- усни презентации;
- писмени вежби;

- тестови;
- домашни работи.
- портфолио – собирање показатели за постигањата на секој ученик посебно (ученички творби, искази, изработки и сл.). Портфолиото треба во текот на целата година да им е достапно на родителите за да можат да придонесат во квалитетната реализација на наставата по македонски јазик.
- Потфолиото на ученикот, со прочистени и селектирани податоци се дополнува продолжува во наредното повисоко одделение.

Овие и други методи на оценување наставникот може да ги проверува и да ги вреднува со однапред подготвени евалвациони листи за секој ученик поодделно, кои се пополнуваат со неговата конкретна и специфична активност. Добиените резултати од следењето на постигањата на учениците овозможуваат креирање на планирани усни и пишани повратни информации, кои во форма на креирани описи се наменети за учениците, за родителите и за наставниците.

МИКРОСУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ – На крајот од секое тримесечје, врз основа на сознанијата од формативното оценување, се реализира микросумативно оценување од чиешто резултати се оформуваат тримесечните оценки и вреднувања на постигањата на учениците.

СУМАТИВНО ОЦЕНУВАЊЕ – Врз основа на целокупните податоци добиени од следењето, проверката на постигањата на учениците во текот на реализацијата на Наставната програма, наставникот ја констатира развојната состојба на секој ученик поединечно, во рамките на секое програмско подрачје. Од формираните сумативни оценки, формулирани за секој ученик, посебно раководејки се од поставените нивоа на постигања, во текот на определени временски периоди, наставникот внесува и соодветни бројчаниоценки.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште донесен од страна на министерот за образование и наука со Решение бр. 07-1830/1 од 28.02.2008 година.

8. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Настава по македонски јазик за VII одделение може да изведува лице кое завршило:

- Филолошки (порано Филозофски) факултет – студиска група за македонски јазик и македонска книжевност;
- Филолошки факултет – студиска група за македонска книжевност и јужнословенски книжевности (порано книжевности на народите на СФРЈ), со македонски јазик како втор главен предмет - наставна насока;
- студиска група за компаративна книжевност - наставна насока.

9. КОМИСИЈА ЗА ПОДГОТОВКА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

- Нада Николовска, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје, координатор
- д-р Виолета Димова, ред. проф., Филолошки факултет - Скопје
- д-р Снежана Веновска - Антевска, Институт за македонски јазик - Скопје
- Снежана Велкова, професор во основното училиште „Ј. Х. Песталоци” – Скопје
- Виолета Јовановска - Никовска, ОУ „Димитар Македонски" - Скопје

10. РЕШЕНИЕ И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по македонски јазик за шесто одделение на основното осумгодишно образование, односно за седмо одделение на основното деветгодишно образование ја донесе

Министер

Сулејман Рушити

на ден _____